

KNJIŽEVNA POROČILA

SLOVENSKA DELA

Shakespeare: Kar hočete. Prevel Oton Župančič. Ljubljana 1926. 120 str. Založila Tiskovna zadruga v Ljubljani.

Po daljšem odmoru nam je dal Župančič zopet prevod Shakespearja — ljubko komedijo *Kar hočete*, ki v svojem popolnem naslovu «Na svetih treh Kraljev večer ali Kar hočete» spominja na bližajoče se božične praznike. — Stara Anglija je svetih treh kraljev večer, ta poslednji sveti večer, posebno spoštovala in praznovala. Čas je tudi v Angliji zamoril toploto tega praznika in «Twelfth-Night» (dvanajsta sveta noč) danes tudi Angležu ne pomeni tistega, kar mu je pomenila v 16. stoletju. Najbrže je Župančič prvo polovico naslova zaradi tega v slovenščini izpustil — jaz bi raje videl, da bi jo bil obdržal, kajti pristrčna komedija se je brez dvoma rodila v sveti toploti zimskega praznika in bila zanj napisana: povest o iskanju in srečanju sre z lahimi zapleti, ki jih razreši tako rekoč sam dobri bog takrat, ko bi se pravkar utegnila stvar malo zresniti. Náte, ljudje božji, za božični dar, bodite dobre volje! Gigant Shakespeare, stvarnik kraljevskih usod, vseobsežni duh, ki je donnel vse utripe človeškega srca, se je za hip poigral s kodri čistih nedolžnih glav — bogve kako so mu samemu takrat že težka bila njegova pota — in jih pričaral v slike ob prasketajočem božičnem panju.

Veliko delo še čaka Župančiča, mogočne shakespearske postave niso še vtelesene v našo snov. Rihardi, Henriki in zastrt nam je še on — najtežji — blede danski princ...

Zdi se, kakor da se Župančič sam odmika od teh višav takrat, kadar ga najbolj pritezajo: ne še do konca v najsvetejše! in gre ter si poišče Shakespearja milejšega obličja v beneških nočeh, v Titanijinih gajih, v zimskih bajkah, v zamotanih komedijah in sedaj na sveti večer. Edino izjemo (mogoče poizkus) delata Macbeth in Othello. Razumljivo je, da se hoče dodobra očistiti in pripraviti na veliki pohod, saj je že v teh, na videz lažjih stvareh polno globin in mest, ki zahtevajo celega mojstra. S prozo v «Kar hočete» je prevajalec pokazal, da ni na višku le v verzih, ampak da mu zveni Shakespearjev ritem v vseh formah, kajti Shakespearjeva proza je posebne rasti, ki jo je marsikdaj težje prevesti kakor pa verzificirane nastope. Jezik iz časa največje angleške besedne bohotnosti, neverjetna samoniklost narodnega izražanja, fraze, ki se ob njih zaustavi človek, vse to je Župančič prelil tako, da nam prevod res nekaj pove, kakor je povedal Shakespeare Angležem. Za primer naj navedem «ajdovsko deklico», ki se je je prevajalec prav srečno spomnil za originalni «giant» (I/5) ali pa «zvončke v dolini» za «the bells of Saint Bennet» (V/1). Z dobresednim prevodom se na takih mestih ne pride nikamor. Lokalizem ali idiomatikon, ki je v originalu zmiseln in umljiv, je v doslovnem prevodu pedantična spakedranost brez zmisla. Kaj naj bi neki pomenila «vrtavka» (I/5), če bi jo bil prenesel Župančič «točno» s «farno vrtavko» originala — parish = top? Potreben bi bil cel komentar, da se je na Angleškem pred cerkvijo zbirala k tej igri vsa srenja itd. V tretjem prizoru I. dejanja bi mogoče vendarle ne bilo napak, če bi dejala Marija vitezu Andreju, naj nese roko v kantino (ali podobnega kaj) mesto v s h r a m b o, kakor prevaja Župančič butterfly-bar. Naj omenim, da je vitez

K n j i ž e v n a p o r o č i l a

Aguecheek pri Župančiču Bledica. Muret-Sanders prevaja einfältiger Vielfresser, etwa Wackelkiefer in izrecno označa Schleglov Bleichenwang kot napačen. — Bledica bi se strahopetec sicer zmiselno lahko imenoval, saj pravi kompanjon Tobija o njem, da nima v jetrih toliko krvi, kar bi muha na nogi odnesla. — Župančič je torej vzel to stran osebe.

Župančičev prevod sploh ni prevod besed, ampak transpozicija značajev in dejanj v tako slovensko obliko, da Slovenec občuti Shakespearja v njegovi naturi. In to je edino pravilno pojmovanje vsakega prevoda. Razdobje, ki loči že moderne Angleže od «Merry Old England», je prineslo toliko izprememb, da prikrajajo tudi oni Shakespearja za sodobno vprizoritev. Toliko bolj velja to za nas, ki smo ločeni od originala po času in prostoru. In v tem oziru se mora Župančiču priznati, da ima najfinejši takt v presajanju originala, pred katerim goji, kakor se vidi iz vseh partij, vse potrebno spoštovanje ter ga z uporabo vsega aparata avtokritično obvladuje.

Shakespeare se v tej igri pokaže tudi z druge strani. Dejanje je že pri kraju, oba para srečna, vse odpuščeno, vsi se pripravljajo na praznovanje poroke, le eden, ki hodi s težkimi mislimi nalahko pod tem božjim solncem — pavliha zapoje v slovo prav posebno, ki je poročna svoje vrste in kaže slike drugo plat:

Pa ko sem oženil se, zbogom mir.

— — — — —

V tej pesmi z refrenom «Saj dež dežuje sleherni dan» je Župančič izredno zadel notranji Shakespearjev ritem: odpuščanje človeka, ki ima moč, da bi drobil svet, pa se skloni pred njim kakor otrok. — Usoda drugih je usoda njegova. —

A great while ago the world begun,
With hey, ho, the wind and the rain: —
But that's all one, our play is done,
And we'll strive to please you every day.

Ta svet je star in je močan —
hej ho, kaj mi dež in vihar! —
a kaj nam to! Komad je končan —
mi vam radi bi ugajali sleherni dan.

Komedija je bila za vas in zame.

Dr. Matej Šmalc.

Ivan Albreht, Prisluskovanje. Ljubljana 1926. Založba «Vigred», 55 str.

Trideset drobnih pesmi, ki jih je Ivan Albreht zbral v svojo drugo pesniško zbirko, ni obilna žetev. Čemu je dal avtor zbirki naslov «Prisluskovanje», ni jasno, kakor je tudi motto, ki stoji na čelu knjižice, precej neizrazit:

O, večnost, večnost... Srce čaka,
ko dete v temi se boji...
Umrlo bi, a vendar plaka
in je veselo, da živi.

Ta «motto» je natisnjen potem še enkrat kot zadnja kitica pesmi «Zasidran v svoje skrite sanje...»

Knjižica je razdeljena na tri oddelke. V prvem oddelku «Spotoma» so razmišljanja o življenju, smrti, o samem sebi, o večnosti. Toda meditiranje ni najjačja stran Albrehtova; preveč ostaja na površju, premalo sega v globine, v žarko osrčje misli. Albreht rad govori v poljasnih, zastrtih tonih, v kakršnih je bil pred vojno mojster Francoz Maeterlinck, zlasti pa Ivan